

Elina Nikola
Mikkelin kaupunginkirjasto –
Etelä-Savon maakuntakirjasto
6.5.2016

Lumme-kirjastojen kokoelmapolitiikkahanke

Hankkeen kulku

Lumme-kirjastojen yhteinen kokoelmapolitiikkahanke käynnistyi vuodenvaihteessa 2015. Varsinainen hankeaika kesti puoli vuotta, jona aikana toteutettiin Lumme-kirjastojen kokoelmakysely, koottiin yhteinen kokoelmapolitiikka ja aloitettiin yhteisten aineistokuljetusten valmistelutyö.

Hanketyöntekijänä oli kokopäiväisesti kirjastonhoitaja Elina Nikola Mikkelin kaupunginkirjasto – Etelä-Savon maakuntakirjastosta. Hankkeen etenemistä valvoi ohjausryhmä, jonka jäseninä olivat Pia Kontio, Leena Miettinen, Jorma Pihlajamäki, Suvi Pirnes-Toivanen ja Irma Raatikainen (Päivi Lehmusvuoren sijaisena).

Alkuvuodesta kokoelmapolitiikkahankkeelle myönnettiin jatkoaikaa kesäkuun 2016 loppuun. Jatkoajan aikana kokoelmapolitiikkaan tehtiin tarkennuksia. Erityisinä painopistealueina olivat e-aineistot ja kokoelmapolitiikan sovittaminen Lumme-kirjastojen tarpeisiin. Alkuperäisen hankekauden aikana työtä vaikeutti se, että Lumme-kirjastojen lopullinen kokoonpano selvisi vasta myöhään keväällä 2015. Lisäksi hankkeen jatkoajana jatkuivat yhteisten aineistokuljetusten selvitystyö ja kilpailutuksen valmistelu.

Hankkeeseen saatiin yhteensä 20 000 rahoitus AVI:lta. Omarahoitusosuus oli 7 400 euroa.

Kokoelmakysely

Keväällä 2015 toteutettiin kokoelmakysely, johon vastasivat kaikki Lumme-kirjastot. Kyselyn avulla arvioitiin muun muassa kokoelmien kokoa ja ikäjakaumaa sekä kokoelmatyön käytänteitä. Kyselyn pohjalta koottiin kokoelmien ja toimintaympäristön arviointi, joka toimitettiin kaikkiin kirjastoihin. Lisäksi hanketyöntekijä esitteli arvioinnin tuloksia viidessä Lumme-kirjastossa. Arvioinnin tuloksia hyödynnettiin myös kokoelmapolitiikkaa kirjoittaessa.

Kokoelmapolitiikka

Lumme-kirjastojen kokoelmapolitiikka valmistui kesäkuussa 2015. Kokoelmapolitiikkaan tuli joitakin muutoksia ja päivityksiä kevään 2016 aikana. E-aineisto-osuutta laajennettiin ja joitakin Lumme-kirjastojen kokoelmakäytäntöihin liittyviä asioita selkiytettiin.

Yhteiset aineistokuljetukset

Kokoelmapolitiikka-hankkeen aikana selvitettiin kirjastojen nykyisiä aineistonkuljetuskäytäntöjä ja kartoitettiin malleja, joiden mukaisesti Lumme-kirjastojen yhteiset kuljetukset voitaisiin toteuttaa. Kesällä 2015 lähestyttiin kuljetusalan yrityksiä ja heiltä pyydettiin budjetaarisia tarjouksia eli tarjousarvioita esitettyjen kuljetusmallien pohjalta. Tulokset koottiin lopuksi yhteen.

Alkuvuodesta 2016 aloitettiin aineistokuljetusten kilpailutuksen valmistelu. Kilpailutus päätettiin toteuttaa mallin pohjalta, jossa yhteiset aineistokuljetukset liikkuvat Mikkelin pääkirjaston ja seitsemän muun Lumme-kirjaston toimipisteen välillä. Nämä seitsemän toimipistettä ovat Enonkoski, Heinävesi, Joroinen, Mäntyharju, Pieksämäki, Savonlinna ja Varkaus. Mikkelin pääkirjasto on kuljetusten solmukohta.

Kokoelmapolitiikan ja kokoelmayhteistyön tulevaisuus

Ensimmäinen askel kohti yhteistä kokoelmatyötä oli kirjastojärjestelmä Kohan käyttöönotto syksyllä 2015. Yhteinen kirjastojärjestelmä sekä aineisto- ja asiakasrekisteri olivat kaikkien Lumme-kirjastojen käytössä vuoden loppuun mennessä. Käyttöön otettiin myös uusi Ellibs-käyttöliittymä, jonka kautta Lumme-kirjastojen e-kirjat tulivat kaikkien kimpan asiakkaiden saataville.

Kokoelmapolitiikka laadittiin jo kesällä 2015, mutta kokoelmayhteistyö on toistaiseksi jäänyt vähäiseksi. Lumme-kirjastot hakevat vielä yhteisiä toimintamuotoja ja toistaiseksi myös yhteisten aineistokuljetusten puuttuminen on rajoittanut yhteistyötä. Kun yhteiset aineistokuljetukset saadaan vuonna 2017 toimimaan, avautuu Lumme-kirjastojen kokoelma yhteiseen käyttöön. Vasta tällöin voidaan alkaa tehdä laajaa kokoelmayhteistyötä esimerkiksi varastoinnin ja hankinnan parissa.

Yhteinen kokoelmapolitiikka on yksi tärkeimmistä kokoelmayhteistyön työkaluista. Kokoelmapolitiikka ei kuitenkaan yksinään riitä, vaan Lumme-kirjastoihin tarvitaan kokoelma-asioihin keskittyvä ryhmä, joka koordinoi ja suunnittelee Lumme-kirjastoissa tehtävää kokoelmatyötä sekä päivittää tarvittaessa kokoelmapolitiikkaa. Kokoelmaryhmän tehtäviin kuuluisi luontevana osana myös viestiminen ja muun organisaation ajan tasalla pitäminen.

Kokoelmaryhmässä tulisi olla edustajia erikokoisista ja erityyppisistä kirjastoista, ei kuitenkaan kaikista kirjastoista. Jäsenenä voi olla edustajia kirjasto-organisaation eri tasoilta, mutta suositeltavaa on, että jäsenten työnkuvaan kuuluisi kokoelmatyö.

Lumme-kirjastojen alue on laaja ja yhteydenpito on sen vuoksi hankalaa. Jatkossa on opittava hyödyntämään uusia työ- ja viestintätapoja, jotta kokoelmayhteistyö toimii. Yhtenä ratkaisuna on "asiantuntijalistojen" laatiminen, mikä madaltaa kynnystä ottaa yhteyttä toiseen kirjastoon. Tällainen lista onkin jo tulossa Lumpeet Kohallaan -blogiin. Listalla on yhteystietoja erityisesti Kohaan liittyvissä asioissa, mutta tarpeen vaatiessa listaa voi täydentää, jos esiin nousee uusia aihealueita, joilta yhteystietolistoja kaivataan.

Alla on tiivistelmä Lumme-kirjastojen kokoelmayhteistyön edellytyksistä ja tulevista suuntaviivoista:

Kokoelmayhteistyön edellytyksiä:

- Lumme-kirjastojen kokoelmaryhmän perustaminen -> kokoelmaryhmä koordinoi ja suunnittelee kokoelmayhteistyötä ja päivittää kokoelmapolitiikkaa
- Yhteistyön mahdollistavat uudet työ- ja viestintätavat -> haasteena Lumme-kirjastojen laaja toiminta-alue
- Yhteiset aineistokuljetukset

Käytännön yhteistyömuotoja:

- Yhteisten kokoelmalinjausten, kuten kokoelmapolitiikan ja kokoelmaryhmän päätösten, seuraaminen
- Varastointi -> päällekkäisyyksien välttäminen muun kuin ydinkokoelman osalta
- Hankinta -> yhteisesti sovitut painopistealueet, hankintojen kilpailutus tai muut yhdessä sovitut hankintaratkaisut
- Osaamisen jakaminen esimerkiksi erilaisia viestintäkanavia hyödyntämällä
- Sisältöjen avaaminen: listat, näyttelyideat, kirjavinkkaukset
- Sisältöjen tuottaminen: aineistovinkit, blogikirjoitukset, some- ja verkkosisällöt
- E-aineistokokoelman ylläpitäminen ja kehittäminen yhteistyössä
- Koulutus -> kokoelmatyöhön liittyvät koulutukset henkilökunnalle vertaiskoulutuksen ja asiakkaiden opastaminen